

นวนิยายไทยก่อน พ.ศ. 2475

ในบทนี้จะกล่าวถึงพัฒนาการของนวนิยายไทย ก่อน พ.ศ. 2475 โดยเฉพาะ ช่วง พ.ศ. 2472 เป็นต้นมาซึ่งเป็นระยะที่นวนิยายไทยเริ่มมีลักษณะเป็นตัวของตัวเอง เพื่อช่วยให้การพิจารณาพัฒนาการนวนิยายไทยในช่วงต่อไป คือ พ.ศ. 2475 แจ่มชัดมากยิ่งขึ้น

พัฒนาการของนวนิยายไทยตั้งแต่เริ่มแรก จนถึงก่อน พ.ศ. 2475 อาจแบ่งได้เป็น 2 ช่วง คือ ช่วงแรก เป็นระยะเริ่มต้นที่ไทยรับรูปแบบวรรณกรรมประเภทนี้เข้ามา โดยนักเรียนไทยที่ไปศึกษาต่อต่างประเทศนำเข้ามาเผยแพร่ การรับเข้ามาจึงเป็นการแปลมาโดยตรง หลังจากนั้นเริ่มมีการดัดแปลงจากต้นฉบับเดิมโดยที่นักเขียนนวนิยายอาจบอกแหล่งที่มาหรือไม่บอกแหล่งที่มาว่าดัดแปลงมาจากนวนิยายเรื่องใด นับได้ว่าช่วงนี้เป็นระยะแนะนำรูปแบบวรรณกรรมใหม่ หลังจากนั้นจึงถึงช่วงที่สอง ซึ่งเป็นช่วงที่คนไทยจะคุ้นเคยกับรูปแบบนี้บ้างแล้ว และเริ่มเขียนนวนิยายเอง ลักษณะการรับอิทธิพลทางประเทศไม่เด่นชัดในลักษณะแปลมาตรง ๆ มีการสร้างเนื้อหา ตัวละคร ฉากที่เป็นของไทยเอง ดังนั้นจะแบ่งหัวข้อในบทนี้เป็น 2 หัวข้อ คือ

- ช่วงแรกจะจากยุคนวนิยายแปลถึงยุคนวนิยายแปล
- ช่วงที่สองจะยุคเริ่มต้นของนวนิยายไทยที่มีลักษณะเป็นของตนเอง

ช่วงแรกจะจากยุคนวนิยายแปลถึงยุคนวนิยายแปล

ในระยะแรกที่ไทยรับนวนิยายมาจากตะวันตก นวนิยายแพร่หลายในหมู่นักชั้นสูงหรือสามัญชนที่ได้รับการศึกษา ปัจจัยหนึ่งที่สนับสนุนให้นวนิยายขยายตัวมากขึ้น คือหนังสือพิมพ์และวารสาร ตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5 เป็นต้นมา มีวารสารเกิดขึ้นมากมาย ส่วนมากถือ

ทั้ง โดยผู้ที่ได้รับการศึกษาจากต่างประเทศ มีจุดมุ่งหมายส่งเสริมการแปลและแปลงวรรณกรรมจากตะวันตก นวนิยายที่นำมาแปลส่วนมากเป็นนวนิยายประเภท "ชายคี่" เรื่องสั้น เต็มฉากโฉน อานสนุกสนาน ไม่ได้แปลนวนิยายที่มีคุณค่าทางวรรณกรรม พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์ทรงกล่าวถึง เรื่องแปลของไทยในระยะนั้นว่าแปลมาจากต้นฉบับภาษาอังกฤษ ซึ่งไม่ใช่วรรณกรรมชั้นดีถึงข้อความว่า "หนังสือภาษาอังกฤษเดิมนั้นโดยมากก็ไม่ดีเลย และเหมาะสำหรับตะกร้าทิ้งกระดาษมากกว่า"¹

แนวโน้มของนวนิยายแปลระยะนี้เป็นนวนิยายสั้น เต็มฉากโฉน เรื่องผจญภัย² เรื่องเกี่ยวกับนักสืบ³ และมักนิยมเรื่องที่มีแนวคิดแบบซินเดอเรลลา หรือแบบเจ้าเงาะ รจนา⁴ นวนิยายเหล่านี้มักลึกลับวิธีการเขียนยังไม่เข้าขั้นดี ส่วนใหญ่มักดำเนินเรื่องโดยใช้ความบังเอิญ ตัวละครก็มีลักษณะ ดำขาว ไม่สมจริงนัก⁵ นอกจากนี้การแปลยังมุ่งแปลโดยเอาเนื้อเรื่องเพื่อความสนุกสนานส่วนรายละเอียดด้านสภาพสังคม หรือสิ่งที่สะท้อนให้เห็นจากตัวละครในสังคมนั้นถูกตัดออกไป⁶

¹ พระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์, "วิจารณ์ละครแห่งชีวิต," โลกของท่านอากาศ คำเก็ง (พระนคร : ประเสริฐวาทีน, 2515), หน้า 122.

² ได้แก่นวนิยายของ เซอร์ ไรเคอร์ แอกราร์ค เช่นเรื่อง สาวสองพันปี ชมทรัพย์พระเจ้าไซโลมอน

³ เช่นชุดเซอร์ล็อกโฮมส์ ของ เซอร์อาเธอร์ โดแนน คอยล์

⁴ ม.ล.บุญเหลือ เทพยสุวรรณ, "หัวเลี้ยวของวรรณคดีไทย," วรรณไวทยากร วรรณคดี (พระนคร . โครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, 2514), หน้า 80.

⁵ เช่นเรื่องของ ชาร์ล การ์วิส หรือของ แมรี คอเรลลี

⁶ เปรียบเทียบ Thelma ฉบับของ Mario Corelli กับฉบับแปลของ ศ.ร. พระเอกของเรื่องเดิมเป็นผู้ที่เติบโตในสังคมสมัยใหม่ ยึดมั่นในค่านิยมทางวัตถุแต่ในฉบับแปลมองไม่เห็นลักษณะ เช่นนี้

แนวเรื่องของนวนิยายแปลเหล่านี้ส่วนใหญ่มักเป็นไปตามหลักที่ว่า "ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว" และยังเป็นเรื่องที่จับลงด้วยความสุขสมหวังของตัวเอก เรื่องที่จับลงด้วย ความเศร้ามีน้อยมาก¹ ความนิยมเรื่องที่ทำให้ความสนุกสนานเช่นนี้สอดคล้องกับความเห็น ของนักวิจัยชาวต่างประเทศคนหนึ่ง ซึ่งสรุปลักษณะนิสัยของคนไทยไว้ว่า คนไทยรักสนุก และคิดว่ากิจกรรมทุกอย่างต้องสนุกสนานโดยไม่คำนึงว่าสิ่งนั้นจะจบลงในลักษณะใด ไม่ เพียงแต่การเล่นและงานสร้างสรรค์เท่านั้น แต่รวมไปถึงการเมือง ศาสนาและการงาน ด้วย² งานสร้างสรรค์ประเภทวรรณกรรมของไทยจึงมีลักษณะที่เน้นความสนุกสนานของ เนื้อเรื่องมักไม่ทิ้งปัญหา ความรื่นรมย์ของนักอ่านไทยอย่างหนึ่งอยู่ที่การคลี่คลายของเนื้อ เรื่อง³

ในระยะต่อมานักเขียนไทยจึงลองเขียนนวนิยายขึ้นเองบ้าง เริ่มจากหลวง วิชาญปริวัตร เขียนเรื่อง ความไม่พยายาม ซึ่งเป็นนวนิยายที่มีเนื้อหาทำนองคล้ายกันกับนวนิยาย แปลเรื่อง ความพยายาม ของ แม้วิน โดยผู้เขียนสอดแทรกลักษณะความคิดแบบไทยที่ ถู้อตามคติพุทธศาสนาว่า เวรยอมระงับด้วยการไม่จองเวร

ก้านผู้แปลหรือแปลงวรรณกรรมมักเป็นนักเขียนอาวุโส⁴ ซึ่งเป็นเจ้านายหรือ ข้าราชการระดับค่อนข้างสูง ได้แก่ "รามจิตติ" "แสงทอง" "แม่ออาด" "พรธนะแพทย์" "อ.น.ก." "ศิวิลยานนท์" และ "เสฐียรโกเศศ"⁵ ฯลฯ คนกลุ่มนี้เป็นผู้นำนวนิยาย

¹ สุพรรณิ วราทร, เรื่องเดิม.

² David A. Wilson, Politics in Thailand (New York : Cornell University Press, 1966), p. 84.

³ ม.ล.บุญเหลือ เทพยสุวรรณ, เรื่องเดิม, หน้า 15.

⁴ ยศ วัชรเสฐียร, การประพันธ์และนักประพันธ์ของไทย, หน้า 189.

⁵ นามปากกาของ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว หลวงบุญยมาโนทพพานิชย์ หลวงสารานุประพันธ์ พระพณิชยศาสตร์วิชาญ พระยาอุปกิตศิลปสาร พระวรเวทย์พิสิฐ และ พระยาอนุমানราชชน ตามลำดับ

ตะวันตกเข้ามาเผยแพร่ในระยะแรก ส่วนใหญ่มักนำเรื่องลงในวารสารเช่น กัทพ์ไทย ไทยเซรม เสนาศึกษาและแพทยศาสตร์ และ ศรีกรุง เป็นต้น

กล่าวโดยสรุปแล้ว นวนิยายในช่วงแรกนี้จึงมีลักษณะ "ไทยถึงเทศ" กล่าวคือ ใ้เนื้อเรื่อง โครงเรื่องมาจากการแปลนวนิยายตะวันตก ตอนมีการดัดแปลง ซึ่งบางเรื่องยังคงเห็นเค้าเรื่องเดิมได้ชัดเจน ลักษณะแนวเรื่องมีทั้งนวนิยายรัก เรื่องโลดโผน ขงจู้กั๊ว หรือเรื่องลึกลับคลอกจนห้สยนิยาย ส่วนการสร้างตัวละครและบรรยากาศพยายามให้มีลักษณะไทย ๆ ขึ้นบ้าง

ช่วงที่สอง : ยุคเริ่มต้นของนวนิยายไทยที่มีลักษณะของตนเอง

สภาพบ้านเมืองและภาวะเศรษฐกิจตั้งแต่ปลายสมัยรัชกาลที่ 6 เป็นต้นมา อยู่ในภาวะไม่เป็นปกติ และยิ่งเพิ่มปัญหามากขึ้นเมื่อต้องประสบกับภาวะเศรษฐกิจตกต่ำทั่วโลก ในปลายสมัยรัชกาลที่ 7 รัฐบาลต้องใช้นโยบาย "คุลยข้าราชการ" สภาพการดังกล่าวเป็นที่วิพากษ์วิจารณ์อย่างกว้างขวางในหมู่ประชาชน ประกอบกับการขยายตัวของการศึกษาไปสู่สามัญชน ทำให้ราษฎรจักมีความคิดเห็นวิพากษ์วิจารณ์มากกว่าแต่ก่อน นอกจากนี้หนังสือพิมพ์ยังมีส่วนให้การศึกษาและแนะแนวความคิดเห็น ด้วยการเสนอบทความวิพากษ์วิจารณ์สภาพบ้านเมือง และแนะนำการปกครองแบบประชาธิปไตย สภาพการที่บ้านเมืองประกอบด้วยความก้าวหน้าทางความคิดเห็น เหล่านี้เป็นปัจจัยส่งเสริมให้นักเขียนหนุ่มสาวส่วนหนึ่ง เสนอนวนิยายที่มีเนื้อหาสะท้อนความเป็นไปในสังคม และปัญหาขัดแย้งเกี่ยวกับค่านิยมในสมัยนั้น ทำให้นวนิยายไทยเริ่มมีลักษณะเป็นของตนเองมากกว่าเดิม และเป็นการนำนวนิยายไทยก้าวเข้าสู่ยุคสมจริงนับตั้งแต่นั้นมา

¹ คุรายละเอียดใน พรภิรมณ์ เขียมธรรม, บทบาททางการเมืองของหนังสือพิมพ์ไทย (พระนคร: โครงการตำรามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 2520).

เริ่มตั้งแต่ พ.ศ. 2472 นักเขียนหนุ่มสาวคือ "ศรีบูรพา" หม่อมเจ้าอากาศคำแก๊งรพีพัฒน์ และ "ดอกไม้สด" เสนอนวนิยายที่มีเนื้อหาสะท้อนให้เห็นความนึกคิด ความเชื่อ ความใฝ่ฝันและวิถีชีวิตซึ่งต่างไปจากเดิม นอกจากนี้ยังสอดแทรกการวิพากษ์วิจารณ์ปัญหาสังคมอยู่ประปราย ลักษณะดังกล่าวแสดงให้เห็นพัฒนาการจากเนื้อหาของนวนิยายที่มักนิยมเรื่องหรือหาวาพาดฝัน มุ่งแต่ความสนุกสนานกับเรื่องเกี่ยวกับความรัก¹ มาสู่ การมองปัญหาความรักอย่างใกล้ชิดเคียงความเป็นจริงด้วยการนำปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม มาพิจารณาด้วย

ลูกผู้ชาย ของ "ศรีบูรพา" ละครแห่งชีวิต ของ หม่อมเจ้าอากาศคำแก๊งรพี และ ศักร ของ เจ้าหลอน ของ "ดอกไม้สด" สร้างพัฒนาการให้นวนิยายไทยอย่างเด่นชัดแก่นของเรื่องทั้งสามนี้เสนอข้อคิด ซึ่งเน้นการเรียงปัญญา ในขณะที่ให้ความเรียงอารมณ์ไปด้วย อันเป็นลักษณะแตกต่างไปจากนวนิยายก่อนหน้านี้ที่มักเน้นการเรียงอารมณ์มากกว่า

ลูกผู้ชาย เสนอแนวคิดในเชิงอุดมคติเกี่ยวกับความเป็น "ลูกผู้ชาย" ของหนุ่มสมัยนั้นว่า การจะเป็นลูกผู้ชายไม่ได้ขึ้นอยู่กับที่ตระกูลหรือยศศักดิ์ แต่อยู่ที่ความมานะบากบั่นเพียรพยายามในการสร้างตนเอง เป็นผู้มีคุณธรรม รู้จักเสียสละ และมีความยุติธรรมระหว่างผลประโยชน์ส่วนตัวกับความยุติธรรม ผู้ที่เป็นลูกผู้ชายยอมเลือกความยุติธรรมมาโนช ตัวเอกของเรื่อง เป็นแบบอย่างของลูกผู้ชายในอุดมคติ ผู้ก่อสร้างสร้างตัวจากสามัญชนชั้นกรรมาชีพ ลูกชายโม่มาเป็นขุนนางชั้นคุณพระ และได้เป็นผู้พิพากษา การสร้างตัวละครเอกเช่นนี้ ยังสะท้อนให้เห็นความหวังของสามัญชนในระยะนั้น ซึ่งเชื่อมั่นว่าพวกเขาปีโอภาสที่จะ เขยิบฐานะของตนมาอยู่ในสังคมชั้นสูงได้ด้วยความพากเพียรพยายามหมั่นศึกษา และประพฤติตนอยู่ในคุณธรรม ลูกผู้ชาย เสนอความคิดที่ตรงกับความใฝ่ฝันของสามัญชนที่ได้รับการศึกษาในสมัยนั้นทำให้ได้รับความนิยมแพร่หลายเนื่องจากเป็นตัวแทนความรู้สึกของหนุ่มสาวร่วมสมัยในช่วงเวลาดังกล่าว

¹ นวนิยายแปลหรือแปลงส่วนที่เป็นเรื่องเกี่ยวกับความรัก.

นอกจากนี้ หากจะพิจารณาแนวคิดย่อยของลุดวิกฮาย จะเห็นความเปลี่ยนแปลงด้านความคิดเห็นที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ การวิพากษ์วิจารณ์ชั้นสูง ผู้เขียนสะท้อนให้เห็นว่ากระดูกหรือศักดิ์มิใช่เครื่องรับประกันความเป็นคนดีมีคุณธรรม กวีละครฝ่ายผู้ร้ายในเรื่องคือ คิริ เป็นลูกผู้ดี แต่การกระทำของเขาเองทำให้ชีวิตของภักษาจนกองกลายเป็นโจร ทิดคุกตึกทะวาง ทัศนะนั้นยังเห็นได้ในนวนิยายเรื่องอื่น ๆ ของ "ศรีบูรพา" ที่เขียนในช่วงเวลาเดียวกันกับ ลุดวิกฮาย เช่น ใน มารมุนษย์ พระอารีอภิกษย์ตัวผู้ร้ายในเรื่องก็เป็นขุนนาง ใน ปราบพยศ หลวงมัทธิต ก็เป็นขุนนางที่มีความประพฤติเหลวแหลก เป็นต้น

ละครแห่งชีวิต หม่อมเจ้าอากาศคำ เกิงฯ ทรงเสนอแนวคิดว่าชีวิตโลกแล่นไปตามโชคชะตาเปรียบเหมือนละครเรื่องหนึ่ง ซึ่งประกอบไปด้วยฉากต่าง ๆ และส่วนใหญ่มักเป็นฉากเศร้า การมองโลกก็คือละครบทเศร้า เป็นการเสนอปรัชญาชีวิตในแง่หนึ่ง ซึ่งสร้างพัฒนาการครั้งสำคัญ เนื่องจากเป็นนวนิยายเสนอข้อคิดเรื่องแรกของไทย หากจะพิจารณาต่อไป ปรัชญาชีวิตอันเป็นละครบทเศร้า ซึ่งเป็นแนวคิดของเรื่องที่สูงขึ้นจากแนวคิดย่อย ๆ แนวคิดย่อยเหล่านี้เสนอปัญหาความขัดแย้งด้านต่าง ๆ ที่ผู้เขียนทรงมองเห็นได้แก่ ความขัดแย้งระหว่างความรักและการแค้นงาน และการคัดค้านค่านิยมเกี่ยวกับการมีภรรยา

ปัญหาความขัดแย้งระหว่างความรักและการแค้นงานเป็นปัญหาย่อยที่เห็นได้ชัดเจน ผู้เขียนเสนอว่าความรักและการแค้นงานเป็นคนละเรื่อง ความรักอาจเกิดขึ้นได้โดยเสรี ไม่จำกัดขอบเขตทั้งด้านเชื้อชาติและภาษา ซึ่งจะเห็นได้จากความรักระหว่างฉิวในชีวิตของวิสูตร และมาเรีย ใน ละครแห่งชีวิต ในส่วนของการแค้นงานทรงเห็นว่าความรักเป็นจุดเริ่มต้นของชีวิตสมรส แต่ฐานะทางเศรษฐกิจและความเหมาะสมด้านเชื้อชาติและวัฒนธรรม จะเป็นเครื่องคำนวณชีวิตการแค้นงานให้ร้ายขึ้น

แนวคิดย่อยอีกแนวคิดหนึ่ง คือการคัดค้านค่านิยมเกี่ยวกับการมีภรรยาหลายคน ค่านิยมดังกล่าวทำให้เกิดปัญหาในชีวิตครอบครัว ลูกหลานต้องได้รับความอยุติธรรม เพราะ

การให้ความรักและการดูแลเอาใจใส่ไม่ทั่วถึง วิสสุทรตัวเอกต้องหมั้นขึ้นในวัยเด็กเพราะบิดามีภรรยาหลายคนทำให้ดูแลไม่ทั่วถึง และลำเอียงจนเด็กเกิดปมด้อย

แนวคิดย่อยของละครแห่งชีวิต ซึ่งเสนอปัญหาความขัดแย้งด้านความรัก การแต่งงานและชีวิตครอบครัวเหล่านี้ เมื่อพิจารณาไปแล้วก็คือการวิพากษ์วิจารณ์ค่านิยมและประเพณีของสังคมนั่นเอง นับว่าเป็นพัฒนาการก้าวหนึ่งของนวนิยายไทย

ทางด้าน "ดอกไม้อด" ใน ศัตรูของเจ้าหลอน เสนอแนวคิดเกี่ยวกับความขัดแย้งระหว่างคนรุ่นเก่ากับรุ่นใหม่ คนรุ่นใหม่เห็นว่าประเพณีคลุมถุงชนเป็นเรื่องพื้นสมัยและไร้เหตุผล แต่ในที่สุด เขาก็จบเรื่องลงด้วยการยุติปัญหาว่าในที่สุดแล้ว คู่ที่ผู้ใหญ่เลือกให้เป็นคู่ที่เหมาะสมที่สุด

ที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ เป็นการพิจารณาด้านแนวคิดของนวนิยายสามเรื่องซึ่งมีบทบาทในการบุกเบิกนวนิยายไทยให้มีลักษณะเป็นของไทยเอง คือหยิบยกปัญหาความขัดแย้งของสังคมไทยมาเสนอเป็นแนวคิดของเรื่อง

นอกจากนี้หากจะพิจารณาแนวโน้มของนวนิยายโดยทั่วไป ระยะเวลาตั้งกล่าวทางด้านแนวคิดย่อยหรือภาพสะท้อนจากแนวคิดของเรื่องก็แสดงให้เห็นการเลือกเสนอปัญหาข้อขัดแย้งในสังคม หรือวิพากษ์วิจารณ์สังคมเช่นกัน เช่น ในนวนิยายของหม่อมเจ้าอากาศคำแก๊งเรื่องอื่น ๆ จะเห็นภาพของชนชั้นสูงที่ต้องตกอยู่ในภาวะเจ้าไม่มีศาล ชนชั้นนี้กำลังดิ้นรนเพื่อพยุงสถานภาพเดิมของตนไว้ในสมาคมชั้นสูง การเป็นเจ้าโดยขาดเงินทำให้ปวดร้าวและหมั้นขึ้น เป็นภาระหนักยิ่งที่ต้องพยุงเกียรติชณะขาดเงิน เทนภาพของหม่อมเจ้าหญิงศักดิ์ ใน วิมานหลาย เป็นภาพของเจ้านายที่หนีจากสังคมเมืองไทยไปใช้ชีวิตเยี่ยงสามัญชนชั้นกรรมกรในต่างประเทศ หม่อมเจ้าอากาศคำแก๊งทรงให้ภาพของเจ้าที่ต้องถูกปฏิเสธจากสมาคมชั้นสูง การอยู่เมืองไทยทำให้เจ้าต้องพุงเกียรติในขณะที่ไม่มียเงิน แต่เมื่อไปอยู่ต่างประเทศก็ทรงเห็นว่า เป็นการกระทำที่ซื่อฉลาด จึงเป็นความขัดแย้งที่ไม่สามารถหาทางออกที่ดีและทิ้งพอใจได้ อันทำให้หมั้นขึ้นยิ่ง

ทางด้านสามัญชน "ศรีบุรพา" สะท้อนให้เห็นความหวังของสามัญชนใน ลูกผู้ชาย ดังได้กล่าวมาแล้ว ซึ่งนอกจากจะแสดงความหวังในชีวิตที่ดีขึ้นกว่าเดิมของสามัญชน ยังให้ภาพของผู้ที่เคยเป็นนายและกลับต้องมาเป็นคนใช้ภายหลัง คือ ชีวิต

ของคณนายมูยีใน โลกสันนิวาส ในเรื่องเดียวกันนี้ผู้เขียนเสนอว่า ชีวิตของคนเราไม่ได้ขึ้นอยู่กับ "บุพเพ" แต่ขึ้นอยู่กับโลกสันนิวาส คือการกระทำของแต่ละคนที่จะบันดาลชีวิตของผู้นั้น อันแสดงถึงความหวังและการมองโลกในแง่ดีของสามัญชนคนหนึ่ง

แนวคิดย่อยในนวนิยายเหล่านี้จึงสะท้อนให้เห็นภาพของวิถีทางที่สวนทางกันของคนสองกลุ่ม คือ ชนชั้นสูงกับสามัญชน ชนชั้นสูงมองเห็นวิถีชีวิตที่เริ่มตกต่ำลงของคนส่วนสามัญชนเริ่มมีความหวังอันแจ่มใสรักต่อวิถีชีวิต ทั้งนี้เป็นผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงในสังคมนั่นเอง

แนวคิดย่อยที่เห็นได้จากนวนิยายในช่วงดังกล่าวอีกแนวคิดหนึ่ง ก็แนวคิดเกี่ยวกับค่านิยมที่เริ่มเปลี่ยนแปลงไป ค่านิยมเดิมที่ถือกันว่ากุลสตรีควรมีสามีคนเดียว และชีวิตสมรสครั้งแรกเป็นสิ่งสำคัญที่สุดในชีวิตอย่างที่เรียกกันว่า "ปลุกเรื่อนผิด คิคจนตัวตาย" เริ่มเปลี่ยนแปลง ในนวนิยายของ "ศรีบูรพา" จะเห็นภาพของตัวละครเอกฝ่ายหญิงที่มักเป็นหญิงที่เคยผิดหวังในชีวิตสมรสมาแล้ว ตัดสินใจแยกทางเดิน ไม่ใช่เป็นหญิงสาวบริสุทธิ์ผุดผ่อง อย่างนางเอกแบบฉบับทั่วไป ซึ่งนับว่าเป็นความใจกว้างและมีเหตุผลมากพอสมควรในยุคนั้น เช่น เรณู สรสิทธิ์ นางเอกในเรื่อง มารมมุนย์ แต่งงานกับคนที่ตนไม่รัก เพราะประเพณีคลุมถุงชนชีวิตสมรสจึงล้มเหลว ตัดสินใจหย่า และได้แต่งงานกับพระเอกในที่สุด หรือ วันเพ็ญ ใน ผจญบาป ยอมแต่งงานกับชายที่เธอไม่รักตามที่บิดามารดาจัดให้ กว่าจะได้พบความสุขที่แท้จริงก็ต้องผ่านอุปสรรคมากมาย จนในที่สุดได้แต่งงานกับน้องชายสามีเก่าที่เคยเป็นคู่รักอยู่เดิม

กล่าวโดยสรุป นวนิยายไทยในช่วงระยะนี้มีลักษณะแตกต่างไปจากนวนิยายที่มีมาแต่เดิม คือมีลักษณะเป็นตัวของตัวเองเนื่องจากการเริ่มต้นเสนอปัญหาข้อขัดแย้ง ซึ่งเป็นปัญหาของสังคมไทย ไม่ใช่การลอกเลียนจากตะวันตกอีกต่อไป การเสนอปัญหาความ

ขัดแย้งนับเป็นความก้าวหน้าของนวนิยายไทยสองประการคือ ความก้าวหน้าด้านการสร้างโครงเรื่อง ทั้งนี้เพราะการสร้างปมขัดแย้งในนวนิยายเป็นกลวิธีการดำเนินเรื่องอย่างหนึ่งที่ทำให้นวนิยายนั้นดำเนินเรื่องไปได้ที่น่าสนใจ ความก้าวหน้าอีกประการหนึ่งคือ สะท้อนให้เห็นว่านวนิยายไทยเริ่มเสนอปัญหา หรือข้อขัดแย้ง ไปสู่การดำเนินเรื่องเพื่อให้สนุกสนานเพียงอย่างเดียว ทำให้กล่าวได้ว่านวนิยายไทยได้ก้าวเข้าสู่พัฒนาการอีกระดับหนึ่ง

นอกจากนี้ จุดมุ่งหมายของนักเขียนที่ทองการ เสนอปมขัดแย้งในนวนิยายยังเป็นการวิพากษ์วิจารณ์สังคมและสะท้อนให้เห็นวิถีชีวิตความคิดเห็น ตลอดจนความใฝ่ฝันของชนสมัยนั้น การเปลี่ยนแปลงด้านวิถีชีวิต ค่านิยม และความขัดแย้งในสังคมที่เห็นได้เด่นชัดมากยิ่งขึ้น ส่งผลกระทบบถึงเนื้อหาของนวนิยายให้แปรเปลี่ยนไปในทางที่คุณภาพมากขึ้นด้วย ปมขัดแย้งในนวนิยายเหล่านี้อาจสรุปได้ว่าเป็นความขัดแย้งในสองลักษณะ คือ ลักษณะแรกเป็นความขัดแย้งด้านวัยและความคิดเห็นซึ่งสืบเนื่องมาจากการได้รับการอบรมมาในสภาพต่างกัน หรือเป็นความขัดแย้งของคนรุ่นเก่ากับคนรุ่นใหม่ คนรุ่นเก่าได้รับการอบรมตามค่านิยมและประเพณีของไทยมาแต่เดิม คนรุ่นใหม่ซึ่งได้รับการศึกษาอบรมแบบใหม่ และได้รับวัฒนธรรมตะวันตกมากกว่า เริ่มคลางแคลงใจ และบางพวกถึงกับปฏิเสธที่จะดำเนินชีวิตตามจารีตประเพณีเดิม อีกลักษณะหนึ่งเป็นความขัดแย้งของวิถีชีวิตของชนชั้นสูงกับสามัญชน ซึ่งต่างมีความหวังกันไปในทิศทางตรงกันข้าม ความขัดแย้งเหล่านี้คือสภาพของสังคมไทยในระบอบนั้น นวนิยายในช่วงดังกล่าวจึงเป็นนวนิยายที่ตัดภาพส่วนหนึ่งของชีวิตสังคมมาเสนอในลักษณะที่เป็นปมขัดแย้งหรือปมปัญหา นับได้ว่านวนิยายไทยได้หยิบยกเนื้อหาชีวิตของสังคมไทยมาเสนอแล้วในระบอบนี้